

Beszámolók Szemlék Referátumok

Tudomány- és technikatörténet CD-ROM-on XXI.

Wigner Jenő (1902–1995)

Wigner Jenő élete és munkássága [elektronikus dok.] / szerzők Füstöss László [et al.]. - Interaktív multimédia. - [Budapest] : BME OMIKK, cop. 2004. - (A magyar tudomány és technika nagyjai, ISSN 1586-7609)

Főcím a címképernyőről. - Cvált. a lemezcímkén és a tárolódobozon: Wigner Jenő, 1902-1995

Működési követelmények: Pentium Mhz; 16 MB RAM; 4 MB video RAM 16 bit color; SVGA monitor (1024x786 felbontás); 12xCD-ROM meghajtó; hangkártya; MS Windows 98SE/NT/ME/2000/XP, Internet Explorer 5.5 vagy 6.0
ISBN 963-593-459-9

A BME OMIKK által 2000-ben indított, *A magyar tudomány és technika nagyjai* című sorozat ható-

dik tagja az atommag és az elemi részecskék elméletéhez adott hozzájárulásáért, az alapvető szimmetriaelvek felfedezéséért és alkalmazásáért 1963-ban Nobel-díjjal kitüntetett fizikus, a világ első reaktormérnöke életének és munkásságának állít maradandó emléket.

A kiadvány gerincét képező *Élete* című fejezet alfejezeteinek címei: Az elindulás, A berlini évek, Békeévek Princetonban, Az atombomba fakasztotta felhőgomba, A hidegháború legmelegebb éve, Nobel-díjasként a hatvanas években, 23 levél Amerikából (Wigner Jenő és Györgyi Géza kapcsolata), Nyugdíjban, Epilógus. E fejezetek rendkívül sokoldalúan és árnyaltan mutatják be a fasori gimnáziumi diákot, a korának kiválóságaival (Einsteinnel, Heisenberggel, Tellerrel, Szilárddal, Gáborral és másokkal) kapcsolatba került egyetemi hallgatót, a Manhattan Terv megvalósításában részt vett sikeres tudóst, a háromszor nősült családszerető férfit, a szerénységéről (is) híressé vált munkatársat, a magyarságát mindig büszkén vállaló hazafit.

A *Kronológia* fejezet Wigner életének eseményeit sorjázza az évszámok tükrében, majd (Elismerések és emlékező utókor címmel) felsorolja a kapott díjakat és kitüntetések, a tiszteletbeli és díszdoktori címeiket, a tudományos és tanácsadó testületi tagságokat, valamint a nagy tudós emlékét ápoló utókor tisztelgésének eszmei és tárgyi emlékeit. A *Szabadalmak listája* fejezetben az 1958–1961 között elfogadott 27 dokumentum teljes anyagait lehet olvasni.

A *Bibliográfia* fejezet rendkívül gazdag. A magyar nyelven megjelent könyvek alfejezetben négy cím szerepel (Az atommag szerkezete, Csoportelméleti módszer a kvantummechanikában, Szimmetriák és reflexiók: Wigner Jenő tudományos esszéi, Wigner Jenő emlékiratai Andrew Szanton lejegyzésében). Az *Emlékiratok* fejezet teljes terjedelmében adja

közre a Kairosz Kiadó fent említett „Wigner Jenő emlékiratai Andrew Szanton lejegyzésében” című, 2002-ben megjelent könyvét. A cikkek, tanulmányok magyar kiadványokban alfejezet 67, 1929–2003 között született címet közöl. A külföldön megjelent könyvek alfejezet 13 címet tartalmaz, a külföldi kiadványokban megjelent cikkekről, tanulmányokról több mint ötszáz cím tájékoztat. A Wigner Jenőről szóló irodalomjegyzék tételszáma közel 70 címből áll.

A különböző fejezetekben közölt dokumentumok közötti eligazodást segíti az *Indexek* fejezet, amelyben a „Képek” alfejezet mintegy 200 (Arcképek, Család és gyermekkor, A „Fasori” és tanárai, Munka- és kortársak, Wigner a természetkedvelő, Elismerések, Tisztelgő utókor, Egyéb képek alcímek alatt szereplő) fényképet közöl, a „Levelek” (106) a Wigner és *Ortvay Rudolf*, *Györgyi Géza*, *Oppel Imre*, *Beöthy Ottó*, *Gábor Dénes*, *Mrs. Warnow* és *J. F. Kennedy* közötti kapcsolattartást dokumentálják, a „Dokumentumok” (26) az iskolai és egyéb írásos anyagokat mutatják be, a közel 80 szócikk – *Herbert Andersontól Walter Zinnig* – részben személyeket, és – a Berliini Műszaki Egyetemről a Pugwash-konferenciákig – részben intézményeket ismertet. A kiadvány anyagát Wigner

Jenőnek a magyarságról, az atombombáról, az optimizmusról, a 20. századról, az iskolai nevelésről, és általában korunk problémáiról alkotott véleményét összegző hangfelvételek (6), valamint *Marx Györggyel*, *Martha Wignerrel* és Wigner Jenővel készült videórészletek (12) gazdagítják.

A Paksi Atomerőmű Rt. kiemelt, valamint az ERBE Energetikai Kft., az Infoware Rt., a Magyar Szabadalmi Hivatal, a Magyar Innovációs Szövetség, a Magyar Államvasutak Rt., a Nemzetközi Technológiai Intézet és a Siemens Rt. támogatásával készült, hipertextcsatolókkal gazdagon átszőtt multimédia-kiadvány szerzői *Füstöss László*, *Lévay Péter* és *Szilágyiné Csécs Mária*, szerkesztője Szilágyiné Csécs Mária. A napjaink informatikai színvonalának megfelelő rendszerkövetelményű CD-ROM a kiadó Értékesítési és Marketing Csoportja forgalmazásában kapható. Ára azonos a sorozat eddig megjelent tagjainak (*Gábor Dénes*, *Millner Tivadar*, *Csonka János*, *Bay Zoltán*, *Imre Lajos*, *Bláthy Ottó Titusz–Déri Miksa–Zipernowsky Károly*) árával (2600 Ft + áfa).

Árkos Iván
(BME OMIKK)

Információhasználók az amerikai főiskolákon és egyetemeken

A weben hozzáférhető, digitális információ megjelenése megváltoztatta a kutatási, oktatási és tanulási szokásokat. A kérdés az, milyen mértékű ez a változás, mennyire használják a professzorok és hallgatók a digitális forrásokat, mennyire járatosak az elektronikus információs technológiában, radikálisak-e a tanításban, tanulásban, kutatásban beállt változások, s milyen kihatással vannak mindezek a felsőoktatásra?

Az USA-ban a Digital Library Federation és a Council on Library and Information Resources 2001. november 14-e és 2002. február 2-a között felmérést folytatott le 392 felsőoktatási intézményben, félórás interjúk keretében megkérdezve 3234 oktatót, alsó- és felsőéves hallgatót, hogy választ kapjon a fenti kérdésekre. Az eredményeket intézménytípus, szakterület és válaszoló szerint kategorizálva 659 táblázat foglalja magában. Az anyagot *Amy Friedlander* bevezető tanulmányával *Dimensions and use of the scholarly information*

environment címen, 893 oldalon publikálták, s elektronikusan is hozzáférhető: <http://www.clir.org/pubs/abstract/pub110abst.html>

Az anyag három fenntartással kezelendő:

1. Az adatok a válaszokat tükrözik, s nem tartalmaznak a válaszolók tényleges viselkedésére vonatkozó megfigyeléseket.
2. A felmérés nem egy folyamatról számol be, hanem egy adott időpontban érvényes helyzetről.
3. Néhány kérdésre csak kevesen válaszoltak, ezért summázatuk csak útbaigazító jellegű lehet.

A felmérés adatait máris sok szempontból elemzik könyvtárigazgatók, kiadók, terjesztők. A jelen cikk csak azt vizsgálja, milyen általános képet fest négy szempontból a felmérés a felsőoktatási információhasználatról.